

23 maja - 179. rocznica urodzin Marii Konopnickiej, autorki „Roty”

„Nie rzucim ziemi skąd nasz ród. Nie damy pogrześć mowy. Polski my naród, polski lud. Królewski szczep Piastowy”. Tak brzmi początek jednej z najpiękniejszych polskich pieśni patriotycznych – „Roty”. 23 maja obchodzimy 179. rocznicę urodzin jej autorki – Marii Konopnickiej.

Maria Konopnicka (panieńskie nazwisko – Wasiłowska) urodziła się 23 maja 1842 w Suwałkach. Była drugim dzieckiem Józefa i Scholastyki Wasiłowskich. W 1849 roku rodzina przeprowadziła się z Suwałk do Kalisza, gdzie przyszła poetka spędziła dzieciństwo i młodość. Mając 20 lat poślubiła 32-letniego ziemianina z pobliskiego Bronowa – Jarosława Konopnickiego.

Początkowo zamierzała poświęcić się rodzinie

Maria Konopnicka początkowo zamierzała poświęcić się rodzinie jako – gospodyni, matka i żona. Jej dni wypełniały – zjazdy, polowania, jarmarki. Jednak po 10 latach małżeństwa i urodzeniu aż 8 dzieci (z których dwoje zmarło zaraz po porodzie) zdecydowała się na rozstanie się z mężem i wyjechała do Warszawy.

Konopnicka nie mogła – jak napisała później w jednym ze swych autobiograficznych wierszy – znieść ograniczeń, jakie narzucał jej mąż. Nie chciała być na jego utrzymaniu i nie odpowiadała jej rola gospodyni domowej. Jarosławowi nie podobały się literackie zainteresowania żony, która zadebiutowała i zaczęła pisać właśnie w czasie ich małżeństwa.

Od nowel po utwory dla dzieci

Maria Konopnicka debiutowała w 1870 r. wierszem „W zimowy poranek” ogłoszonym w dzienniku „Kaliszanin”. Pierwszy tomik poezji wydała w 1881 r. Natomiast po przeprowadzce do stolicy, w latach 1884–1886 redagowała pismo dla kobiet „Świt”. W tym czasie zaczęła pisać nowele. Początkowo czerpała inspiracje z doświadczeń Bolesława Prusa i Elizy Orzeszkowej, a następnie rozwinęła własne, nowatorskie pomysły w tej dziedzinie. Ich przykładem jest utwór „Nasza szkap” – do dziś będący w kanonie polskich lektur szkolnych.

Maria Konopnicka zajmowała się także krytyką literacką na łamach różnych pism, a od 1884 r. zaczęła tworzyć również dla dzieci. Najśłynniejszym jej utworem w tym obszarze literackim jest bajka „O krasnoludkach i sierotce Marysi”.

Już jako znana pisarka, Konopnicka powróciła do wspomnień z lat dzieciństwa spędzonych w Suwałkach. Poświęciła im dwa utwory – „Z cmentarzy” i „Anusia”.

Sprzeciw wobec germanizacji Polaków

W 1908 r. Konopnicka opublikowała „Rotę” – wiersz, który stanowił punkt kulminacyjny publicystycznej kampanii poetki przeciwko polityce germanizacyjnej w zaborze pruskim. Wcześniej brała ona udział w międzynarodowym proteście przeciwko prześladowaniu polskich dzieci przez nauczycieli pruskich we Wrześni.

Na podstawie jej wiersza stworzona została polska pieśń hymniczna „Rota”, do której muzykę napisał Feliks Nowowiejski. Ta pieśń została po raz pierwszy wykonana publicznie przez kilkuset chórzystów z terenów objętych zaborami – 15 lipca 1910 r. w czasie uroczystości odsłonięcia pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie, zorganizowanej w rocznicę 500-lecia zwycięstwa Polski w bitwie pod Grunwaldem. Do dziś, dla wielu Polaków, „Rota” ma takie same znaczenie jak „Mazurek Dąbrowskiego”.

Autorka „Roty” – Maria Konopnicka, zmarła na zapalenie płuc rankiem 8 października 1910 r. we Lwowie. Została pochowana na Cmentarzu Łyczakowskim.

oprac.: Jerzy Górko

red.: Edyta Chodakowska-Kieźel

